

امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی

(۲۵)

ذکر

ابوالفضل هدایتی

سرشناسه: هدایتی فخرآلود، ابوالفضل، ۱۳۳۴ -

عنوان و نام پدیدآور: ذکر / نویسندۀ ابوالفضل هدایتی.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۱۶ ص.

فروست: امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی: ۲۵.

شابک: ۱ - ۲۲۷ - ۲۱۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸ ISBN:

تبعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۵ - ۱۱۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. --

نظریه درباره ذکر / ذکر.

شماره افزوده: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س).

رده بندی کنگره: ۸۵۴ / ۵ / ۱۵۷۴ DSR

رده بندی دیویی: ۸۲۲ / ۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۲۲۰۲۳

کد / م ۲۷۷۴

ذکر

نویسندۀ: ابوالفضل هدایتی

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فجررازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۱۰۱۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۱۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

مراکز پخش: • خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای زاهدی، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۷

• مردم مظهر حضرت امام خمینی (س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۹

• کلمه سانسنگهای مروتی در اسنپا

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۱	 مقدمه مؤلف
۱۳	 مفهوم ذکر
۱۳	 ۱. ذکر و عبادت
۱۵	 ۲. ذکر و شکر
۱۷	 ۳. ذکر و مفاهیم معنوی تربیتی اسلام
۱۸	 ۴. ذکر، عشق و اخلاص
۲۱	 ۵. ذکر، توجه و حضور قلب
۲۴	 ۶. ذکر و فکر
۲۹	 گونه‌شناسی ذکر
۲۹	 ذکر قلبی و ذکر زبانی
۳۱	 منزلت ذکر قلبی و ذکر زبانی در منظر امام خمینی علیه السلام
۳۱	 قدرت ذکر و ذاکر زبانی
۳۲	 ذکر زبانی یا اظهار دلدادگی بندگان
۳۳	 ذکر زبانی در جمع
۳۵	 ذکر زبانی در منظر عرفانی امام خمینی

- ۳۶..... مشارکت‌پذیری اعضای ظاهری و باطنی انسان در ذکر
- ۳۶..... کمال‌گرایی ذاکر در ذکر
- ۳۷..... در روش‌های ذکر عارفانه
- ۳۷..... تأثیرپذیری متقابل اعضای ظاهری و باطنی آدمی
- ۳۸..... راز تکرار اذکار
- ۳۹..... هشدار به برخی ذاکران زبانی
- ۴۰..... ذکر قلبی و ذکر خفی
- ۴۱..... خلوت‌نشینی ذاکر
- ۴۵..... رفتار و گفتار ذاکران حق
- ۴۶..... انسان و تزلزل‌های باطنی
- ۴۸..... دستیابی به رفتار و گفتار کمال‌گرایانه
- ۵۰..... نشانه‌شناسی ذاکران
- ۵۰..... ۱. خویش‌داری به هنگام خشم
- ۵۲..... ۲. شکیبایی در برابر اندوه‌ها
- ۵۷..... ۳. هوشیاری در خلوت‌ها و شادمانی‌ها
- ۶۰..... ۴. پایداری در رویارویی با دشمنان خدا و پیامبر
- ۶۵..... اولیا و محفل‌نشینی آنان
- ۶۵..... محفل‌های سالم و ناسالم
- ۶۷..... نفس مطمئنه در تفسیر امام راحل
- ۶۹..... نفس مطمئنه و حیرت میان ندا و نجوا
- ۷۰..... فضیلت ذکر و محفل ذاکران واصل

۷۱	چند پند کوتاه برای نوسالکان.....
۷۳	نمونه‌هایی از محفل‌نشینی حضرت امام علیه السلام
۸۵	ذکر و تکرار معنوی حماسه آفرینان انقلاب اسلامی.....
۸۶	ذکر و ولایت الله.....
۸۹	نقش ذکر الله در پیروزی سیاسی و معنوی ملت ایران.....
۹۰	ذکر الله در اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله
۹۱	ذکر الله طریق نجات جهان امروز.....
۹۲	فلسفه تأکید امام خمینی علیه السلام بر یاد خدا و تهذیب نفس.....
۹۶	روحانیت و ضرورت هدایت‌گری با اسم خدا.....
۱۰۱	آثار عرفانی ذکر از منظر امام خمینی علیه السلام
۱۱۵	کتابنامه.....

حجاب‌های چندی، نسل جوان را از شناخت اندیشه‌های جامع و منظومه فکری و گستره شخصیت امام خمینی (س) باز می‌دارد. یکی از این پرده‌ها، حجاب معاصرت یا هم روزگاری است. این نکته موجب شده است تا دقیقاً گستره و نفوذ اندیشه و آرای امام آن‌گونه که باید، شناخته نشود. غلبه بر این مانع غالباً تنها از طریق گذر ایام حاصل می‌گردد.

دومین حجاب نقش قدرتمند سیاسی امام است. چهره مسلط امام در عرصه سیاست چند دهه اخیر کشورمان، هرچند برکت‌زا و ارجمند بوده، اما مانع از آشکار شدن دیگر ابعاد ایشان گشته است. در نتیجه بُعد سیاسی ایشان بر دیگر ابعاد و به ویژه بعد اخلاقی و عرفانی ایشان غلبه داشته و کسانی که ایشان را می‌شناسند بیش‌تر از رهگذر سیاست است.

سومین حجاب، پیشینه علمی ایشان و واژگان خاصی است که برای بیان اندیشه‌های خود برمی‌گزیدند. ایشان به دلیل بهره‌مندی گسترده از دانش‌های مختلف اسلامی چون فقه، اصول، تفسیر، کلام، عرفان و فلسفه، دارای واژگانی گسترده بودند. نگاهی به آثاری چون شرح چهل حدیث یا شرح حدیث جنود عقل و جهل این نکته را آشکارتر می‌سازد. این گستره واژگانی گرچه بیانگر عمق اندیشه‌های امام است، اما فهم آرای ایشان را برای کسانی که از چنین زمینه‌ای برخوردار نیستند، دشوار می‌نماید.

مجموعه "امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی" کوششی است برای فرارفتن از پاره‌ای از این حجاب‌ها و آشنا ساختن نسل جوان با یکی از ابعاد اساسی امام؛ یعنی بعد اخلاقی. نویسندگان این مجموعه کوشیده‌اند تا مفاهیم کلیدی اندیشه اخلاقی امام را به گونه‌ای منظومه‌وار توضیح دهند و زمینه را برای درک کامل‌تری از آرای اخلاقی امام فراهم آورند. مفروض نویسندگان این مجموعه آن بوده است که نقطه عزیمت امام، اخلاق بوده و حتی نگاه ایشان به سیاست از این منظر بوده است، لذا پدید آوردن چنین مجموعه‌ای برای فهم اندیشه مرکزی ایشان لازم است. در ارائه این مجموعه جنبه‌های زیر مورد توجه خاص نویسندگان بوده است:

۱. رعایت نثر معیار و توجه به اصول درست نویسی؛
۲. رعایت جنبه برانگیزندگی در نوشته، چرا که هدف اخلاق، برانگیختن انسان و تشویق او به تغییر خویش است، و در عین حال پابندی به جنبه استدلالی بحث؛
۳. بهره‌مندی از میراث ادبی و اخلاقی گذشته و پیوند آرای امام بدان؛
۴. کوشش جهت ارائه نگاهی تازه و کارگشا به مباحث اخلاقی؛
۵. فراهم آوردن زمینه برای پیش بردن چنین مباحثی با تأکید بر نیازهای جامعه.

با توجه به این نکات، سلسله مباحث "امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی" فراهم آمد. لیکن به دلیل تازگی ممکن است پرسش‌هایی را برانگیزاند که از آن استقبال می‌کنیم و همچون امام بر این باوریم که انتقاد و حتی تخطئه در نهایت، به سود انسان است.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) - دفتر قم

مقدمه مؤلف

درون مایه انسان هر پایه کمال خواهی شکل گرفته است. و بر این مبنا همواره در پی ارتباط با نامتناهی است. یاد و ذکر خداوند عالم راه ارتباط انسان با معبود و خالق عالم است. زخمه خداجویی، انس و الفت در خلوتگاه و درون انسان همیشه مایه امیدواری بوده است.

آرامش یافتن با یاد خدا در درون و نهانخانه همه دل‌های مؤمنان نهاده شده و آنکه به خدایش بیشتر ایمان دارد، یاد او را نیز فزونتر در دل می‌پروراند. و این یاد کرد همیشه لذت بخش و فخر انگیز و آرامش بخش است، زیرا او را از همه نیازمندان بی‌نیاز می‌کند و به بی‌نیاز مطلق متصل می‌نماید.

ذاکران آنگاه که از همه جا ناامید برمی‌گردند، به دریای امید عالم که همه رگ‌های حیات در دست قدرت اوست، متصل می‌شوند و با اعتقاد به این آیه کریمه که: «إِلَّا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ»؛ «قلوب خویش را آرام می‌نمایند و در خلوتگاه انس معبود مطلق در می‌آیند و فارغ از همه

گرفتاری‌ها و علاقه‌ها به او دل می‌بندند و جان خویش را بدو می‌سپارند. آن‌کس که از همگان دل بریده است و روی نیاز به سوی بی‌نیاز مطلق آورده است، با یاد و نام او خشنود و سرخوش است و هرگز ملالی به دل راه نمی‌دهد. پارسایان، ذاکران، شاکران، مناجاتیان و همه آنان که دل در گرو معبود عالم دارند از این گروه‌اند.

بحث ذکر و ذکر بودن، از مباحثی است که همواره مورد توجه دینداران، ویژه سالکان و عالمان پرهیزگار بوده است و در کتاب‌های مختلف اخلاقی و عرفانی این بحث مطرح شده است.

از این‌رو در آثار عرفانی و اخلاقی امام خمینی (س) که خود سالکی واصلی و عالمی عامل بود، این بحث از جایگاه مهم و ویژه‌ای برخوردار است.

در این کتاب، با نگاهی به آثار امام خمینی (س)، این مهم مورد بحث و تحلیل قرار گرفته و با بهره‌گیری از آیات و روایات، رابطه ذکر و عبادت، ذکر و شکر، و جایگاه و انواع آن، و نیز تأثیر ذکر و نقش آن در حماسه آفرینان انقلاب اسلامی تبیین شده است. امید است متن حاضر مورد توجه علاقه‌مندان قرار گیرد و موجب ارتباط بیشتر آنان با خالق جهان و معبود مهربان گردد.

ابوالفضل هادی